

ZAHRANIČNÍ POMOC EVROPSKÉ UNIE

Vypracovali CEBRE - Česká podnikatelská reprezentace při EU
a Stálé zastoupení ČR při EU ve spolupráci
s portálem BusinessInfo.cz

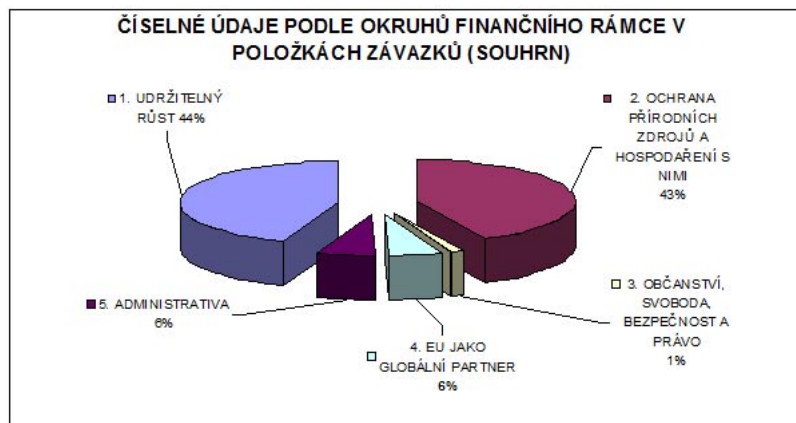

1 ZAHRANIČNÍ POMOC EVROPSKÉ UNIE

Zájmem Evropské unie je bránit chudobě, nestabilitě a konfliktům ve světě. Z tohoto důvodu je důležitou politikou Evropské unie zahraniční pomoc třetím zemím. Zahraniční pomoc EU je poskytována ze zdrojů společného rozpočtu Evropských společenství a z tzv. Evropského rozvojového fondu (EDF). Tyto prostředky každoročně dosahují výše téměř 9 mld. EUR, tzn. přibližně 235 mld. CZK. Zahraniční pomoc EU je poskytována na základě širokého spektra regionálně nebo tematicky zaměřených programů, které jsou vypracovány Evropskou komisí (EK).

Vnější působení EU (EU jako globální partner) zůstává jednou z priorit v rámci současné finanční perspektivy, stanovující rámec pro alokaci prostředků v letech 2007 až 2013. Evropská komise v dokumentu „Budování naší společné budoucnosti“ řadí **Evropu jako silného globálního aktéra** mezi tři klíčové priority (vedle udržitelného rozvoje EU a konceptu evropského občanství).

Na obrázku je zobrazena procentuální výše finančních prostředků, které míří na zahraniční pomoc EU v období 2007-13.

Zdroj: [Souhrnný rozpočet Evropské unie pro rozpočtový rok 2009](#)

Následující **Zprávy** uvádí výši a aktuální využití finančních prostředků, které v uplynulém období směřovaly na zahraniční pomoc EU

v roce 2007

[zde](#) a [zde](#)

v roce 2008

[zde](#) a [zde](#)

1.1 Jak funguje zahraniční pomoc EU?

1.1.1 Programy zahraniční pomoci EU

Programy zahraniční pomoci EU jsou buď roční, nebo víceleté programy spolupráce EU s třetími zeměmi vymezené především podle svého regionálního zaměření. Pro každé teritorium existují jak **bilaterálně zaměřené programy**, tak také **sektorově zaměřené programy**, které pokrývají více zemí v daném regionu, a regiony, na které se vztahuje zahraniční pomoc EU, jsou vymezeny následovně:

- 2.1. Kandidátské a potenciální kandidátské země pro vstup do EU
- 2.2. Sousední země EU na Jihu a Východě
- 2.3. Země Asie, Střední Asie, Latinské Ameriky a Středního východu
- 2.4. Země ACP (Afrika, Karibik a Tichomoří)

Vedle regionálních, pak EU dále spravuje i **globálně zaměřené programy** bez teritoriálního vymezení, které se soustředí na řešení naléhavých problémů společných vždy více státům. Do této skupiny programů patří:

- ✓ Evropský program pro demokracii a lidská práva (**EIDHR**)
- více informací [zde](#)
- ✓ Evropský program pro bezpečnost a stabilitu (**IfS**)
- více informací [zde](#)
- ✓ Evropský program pro jadernou bezpečnost (**NSCI**)
- více informací [zde](#)

a další tzv. tematické programy, které se týkají průřezových otázek bezpečnosti potravin a potravinové pomoci, životního prostředí a přírodních zdrojů, migrace a azylu, rovnosti žen a mužů nebo přímo zapojení nevládních organizací:

- ✓ bezpečnost potravin a potravinová pomoc (**FSTP & FF**)
- více informací [zde](#) a [zde](#)
- ✓ ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů (**Environment**)
- více informací [zde](#)
- ✓ migrace a azyl (**Migration**)
- více informací [zde](#)
- ✓ rovnost žen a mužů (**Investing in people**)
- více informací [zde](#)
- ✓ zapojení nevládních organizací (NGOs) (**Non-state actors**)
- více informací [zde](#)

1.1.2 Nástroje zahraniční pomoci EU

EU pro potřeby implementace těchto programů zahraniční pomoci na období 2007–2013 disponuje souborem tzv. vnějších **finančních nástrojů** EU, které stanoví, za jakých podmínek a jakým konkrétním způsobem lze unijní finanční prostředky na tyto programy uvolnit:

Politika rozšíření a její cíle jsou podporovány finančním nástrojem **IPA**, jenž se zaměřuje na provedení reforem potřebných pro plánovaný vstup kandidátských a potenciálních kandidátských států do EU a přípravu těchto zemí na čerpání (strukturálních) programů a (kohezních) fondů určených pro členské země.

- více informací [zde](#)

Politika sousedství se opírá o finanční nástroj **ENPI**, který mohou čerpat země bezprostředně sousedící s EU za účelem provedení politických a ekonomických reforem, jež zmírní rozdíly mezi sousedními státy a EU.

- více informací [zde](#)

Pro realizaci **rozvojové spolupráce**, jejímž cílem je dosáhnout omezení chudoby, udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje a hladkou a postupnou integraci rozvojových zemí do světového hospodářství, slouží finanční nástroj **DCI**.

- více informací [zde](#)

Sadu finančních nástrojů zahraniční pomoci EU pak doplňuje jednak další geografický nástroj určený

- ✓ **pro spolupráci s vybranými průmyslovými zeměmi** tam, kde v případě spolupráce s třetími státy pro EU existuje potřeba užší kooperace v oblasti kulturního, vědecko-technologického a hospodářského partnerství s nejvíce rozvinutými státy světa (finanční nástroj **ICI**)

- více informací [zde](#)

a konečně i poslední, tzv. specifické finanční nástroje, kterými EU na období 2007–2013 v rámci své zahraniční pomoci disponuje a které jsou určeny

- ✓ **pro makroekonomickou pomoc**, kterou EU v rámci své spolupráce třetím zemím poskytuje (**MFA**)

- více informací [zde](#)

- ✓ **pro garance a záruky**, které si EU v rámci svých vnějších vztahů na spolupráci s třetími státy vytváří (**GF**)

- více informací [zde](#)

- ✓ **pro oblast civilní ochrany**, ve které EU třetím zemím napomáhá (**CPI**)

- více informací [zde](#)

- ✓ **a pro oblast humanitární pomoci**, kterou v případě třetích zemí EU jednotlivým státům poskytuje (**HUMA**) i bez ohledu na vzájemně navázané vztahy

- více informací [zde](#)

1.2 Jak funguje Evropský rozvojový fond ?

V rámci **rozvojové politiky** je pak rozvojová pomoc poskytována především státům Afriky, Karibské oblasti a Tichomoří (země ACP), která je financována z **EDF** (Evropského rozvojového fondu). ¹

¹ České subjekty se do operací tohoto fondu budou moci zapojit až po roce 2010.

2 PROGRAMY A FINANČNÍ NÁSTROJE ZAHRANIČNÍ POMOCI EVROPSKÉ UNIE

V současné době jsme v polovině rozpočtového období 2007–2013, které sebou přineslo reformu zahraniční pomoci EU jako takové. Množství programů bylo nahrazeno základními finančními nástroji a zúžil se i celkový rozsah jednotlivých témat, ve kterých EU ve světě na globální úrovni aktivně vystupuje.

Již první období 2007-2010 (více informací [zde](#)) prokázalo, že tato reforma měla dopad na úroveň a intenzitu vzájemných bilaterálních vztahů mezi EU na straně jedné a jednotlivými státy na straně druhé, a tento trend se pravděpodobně potvrdí i ve zbývajícím rozpočtovém období 2011-2013 (více informací [zde](#)).

Tato kapitola obsahuje výčet programů rozvojové spolupráce EU s krátkou definicí jejich zaměření a odkazem na podrobnější popis i těchto dopadů, které se u jednotlivých zemí právě prostřednictvím této reformy projevily.

Níže uvedený popis zahrnuje přehled za jednotlivé regiony, do kterých prostředky z fondů zahraniční pomoci EU plynou.

2.1 Kandidátské a potenciální kandidátské země pro vstup do EU

Za půlstoletí své existence se EU stále více integrovala a zároveň přijímala velké množství nových členů. Většinou probíhaly oba procesy současně. Rostoucí počet členů je součástí vývoje evropské integrace od jejího počátku. Dnešní EU s 27 členskými státy a téměř 500 miliony obyvatel je bezpečnější, více prosperující, silnější a má větší vliv ve světě než původní Evropské hospodářské společenství se 6 členy a necelými 200 miliony obyvatel. EU je vedle společných hodnot, jako jsou mír, svoboda, demokracie, právní stát, tolerance a solidarita, také největší hospodářskou zónou na světě. Větší vnitřní trh a nové obchodní příležitosti zvýšily prosperitu EU a vlády členských států se shodly, že vyhlídku na členství v EU umožní i zemím v jihovýchodní Evropě, a že se tyto země mohou stát plnohodnotnými členy EU, pokud pro to splní nezbytné požadavky.

Hlavním cílem předvstupní pomoci v rámci **Integrovaného nástroje pro předvstupní pomoc (IPA)** je proto podpora zavádění nezbytných politických, ekonomických a institucionálních reforem v souladu s normami EU, a podporované reformy mají za úkol zlepšit životní úroveň občanů v zemích přijímajících tuto pomoc a připravit tyto země na budoucí čerpání finančních prostředků, kterými disponuje EU v rámci svých jednotlivých nástrojů strukturální a kohezní politiky. **Finanční prostředky IPA** pro současný finanční rámec 2007-2013 přitom činí **11,5 miliardy EUR**.

2.1.1 Abecední přehled zemí IPA

- ✓ [Albánie](#)
- ✓ [Bosna a Hercegovina](#)
- ✓ [Černá Hora](#)
- ✓ [Chorvatsko](#)
- ✓ [Kosovo](#)
- ✓ [Makedonie](#)
- ✓ [Srbsko](#)
- ✓ [Turecko](#)
- ✓ a nově také [Island](#)

2.1.2 Regionální programy IPA

Aby bylo dosaženo cílů pro každou jednotlivou zemi co možná nejúčinněji, jsou regionální programy IPA tvořeny z následujících složek (komponent):

- I.** pomoc v přechodném období a budování institucí
- II.** přeshraniční spolupráce (s členskými státy EU a s dalšími zeměmi, které jsou způsobilé pro NPP)
- III.** regionální rozvoj (rozvoj dopravy, životního prostředí a hospodářství)
- IV.** rozvoj lidských zdrojů (posilování lidského kapitálu a boj proti jakýmkoli formám vyloučení ze společnosti)
- V.** rozvoj venkova

Komponenty I a II mohou využít všechny země. Komponenta I zahrnuje budování institucí a s tím i spojené finanční náklady na přechodná období a stabilizaci regionu. K realizaci této komponenty slouží každoroční národní programy a programy společné pro několik přijímajících zemí najednou. Komponenta II podporuje přeshraniční spolupráci mezi kandidátskými a potencionálními kandidátskými zeměmi navzájem a mezi nimi a členskými státy. Může se z ní financovat také účast zemí přijímající pomoc ze strukturálních fondů pro mezistátní spolupráci nebo případně účast na programech spolupráce pobřežních oblastí v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI).

Komponent III, IV a V se mohou účastnit pouze kandidátské země. Tyto komponenty mají za úkol připravit řízení strukturálních a kohezních fondů a fondů pro rozvoj venkova po vstupu těchto zemí do EU.

Kandidátské země jsou Chorvatsko, Turecko a Bývalá jugoslávská republika Makedonie.

Potenciální kandidátské země jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá hora a Srbsko včetně Kosova podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244 a Island.

Více informací k plánovanému využití těchto regionálních programů IPA jednotlivými státy [zde](#).

Důležitou složkou regionální spolupráce mezi EU a státy jihovýchodní Evropy je i **technická pomoc**, jejímž prostřednictvím EU jednak posiluje, ale také i ověřuje administrativní kapacity těchto zemí, zda jsou skutečně jednotlivé normy EU schopny tyto státy přejímat, provádět a na každodenní bázi vynucovat. Technická pomoc se zaměřuje na dvě základní oblasti: na přenos know-how a na investice.

Více informací k této technické pomoci [zde](#).

Od roku 2010 by měl rovněž plně fungovat tzv. Investiční rámec pro Západní Balkán (**Western Balkan Investment Framework**), který je iniciativou Evropské komise, Evropské investiční banky, Evropské banky pro rekonstrukci a rozvoj, Rozvojové banky Rady Evropy. Cílem je podpořit projekty na Západním Balkáně formou půjček a grantů. Podporovanými oblastmi jsou infrastruktura, podpora MSP, energetická účinnost a ostatní oblasti investic.

Více informací k WBIF [zde](#).

2.1.3 Právní základ IPA

Právním základem finančního instrumentu IPA je Nařízení Rady č. 1085/2006 ze dne 17.7.2006, Nařízení Komise č. 718/2007 ze dne 12.6.2007, kterým se provádí Nařízení Rady č. 1085/2006 a Rozhodnutí Komise č. 766/2007 ze dne 14.11.2007 o stanovení seznamu způsobilých územních celků a oblastí pro financování přeshraniční spolupráce.

Více informací [zde](#).

2.1.4 Programy IPA nahradily

IPA nahradila: Phare, SAPARD, ISPA, předvstupní nástroj pro Turecko a CARDS (od 1. 1. 2007)

2.1.5 Kontaktní údaje pro programy IPA

Problematice rozšíření EU se primárně věnuje **Generální ředitelství (GR) Evropské komise pro rozšíření** (komponenta I), na jehož webových stránkách jsou k dispozici také veškeré [informace](#).

Vzhledem k tomu však, že většina pomoci EU je již dnes v případě zemí jihovýchodní Evropy decentralizována (více informací [zde](#)), je rovněž účelné aktuality sledovat i na webových stránkách jednotlivých **zastoupení Evropské komise ve světě v příslušném teritoriu** (více informací [zde](#)).

Za komponentu II (sdílená odpovědnost s GR pro rozšíření) a komponentu III odpovídá **GR pro regionální rozvoj** (více informací [zde](#)).

Za komponentu IV odpovídá **GR pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti** (více informací [zde](#)).

Za komponentu V odpovídá **GR pro zemědělství a rozvoj venkova** (více informací [zde](#)).

Kontakty na osoby **v kandidátských zemích** odpovědné za technickou pomoc naleznete [zde](#).

Kontakty na osoby **v potenciálně kandidátských zemích** odpovědné za technickou pomoc naleznete [zde](#).

Kontakty na osoby **v členských zemích EU** odpovědné za technickou pomoc naleznete [zde](#).

Přenos know-how a investice v zemích jihovýchodní Evropy podporuje EU také prostřednictvím sítí technické asistence:

- ✓ [TAIEX](#)
- ✓ [SIGMA](#)

a národních kontaktních míst na podporu vzdělávacích programů **GR pro vzdělávání a kulturu** (více informací [zde](#)).

V případě zájmu o některý z těchto programů IPA doporučujeme rovněž vedle výše uvedených institucí a osob kontaktovat náš místně příslušný Zastupitelský úřad ČR v dané zemi anebo Ministerstvo zahraničních věcí ČR: www.mzv.cz.
Praktické informace Vám může podat agentura na podporu exportu CzechTrade: <http://www.czechtrade.cz/sluzby/exportni-prilezitosti/>.

2.1.6 Praktické informace k programům IPA

Aktuální výzvy a výběrová řízení [zde](#).

Praktický průvodce [zde](#),

a dále [zde](#).

2.2 Sousední země EU na Jihu a Východě

Za účelem rozvíjení vztahů mezi přímými sousedy na Východě a Jihu Evropy uplatňuje EU politiku sousedství. Výjimku tvoří Rusko, se kterým EU spolupracuje na základě strategického partnerství. V rámci politiky sousedství a partnerství (včetně Ruska) pak EU pro těchto 17 zemí přijala nový finanční nástroj **ENPI - Nástroj evropského sousedství a partnerství**, jehož cílem je posílení spolupráce s bezprostředními sousedy EU tak, aby byl vytvořen prostor sdílených hodnot, stability, prosperity, bezpečí a dobrého sousedství. Jeho strategickým cílem je přispět ke zlepšení a prohloubení především ekonomické a regionální integrace prostřednictvím širokého spektra jednotlivých oblastí spolupráce.

Finanční prostředky vyčleněné na ENPI pro současný finanční rámec 2007 - 2013 přitom **činí 11,2 mld. EUR**.

2.2.1 Abecední přehled zemí ENPI

2.2.1.1 Země na Východě

- ✓ [Arménie](#)
- ✓ [Ázerbájdžán](#)
- ✓ [Bělorusko](#)
- ✓ [Gruzie](#)
- ✓ [Moldavsko](#)
- ✓ [Rusko](#)
- ✓ [Ukrajina](#)

2.2.1.2 Země na Jihu

- ✓ [Alžírsko](#)
- ✓ [Egypt](#)
- ✓ [Izrael](#)
- ✓ [Jordánsko](#)

- ✓ [Libanon](#)
- ✓ [Libye](#)
- ✓ [Maroko](#)
- ✓ [Palestina](#)
- ✓ [Sýrie](#)
- ✓ [Tunisko](#)

2.2.2 Regionální programy ENPI

2.2.2.1 Sektorové programy pro region Východ

V rámci nástroje ENPI jsou financovány mj. následující **oblasti spolupráce**:

- ✓ Doprava
- ✓ Energetika
- ✓ Udržitelné řízení přírodních zdrojů
- ✓ Kontrola hranic a migrace, boj proti organizovanému zločinu
- ✓ Socio-kulturní vztahy
- ✓ Nakládání s opuštěnou municí a zbraněmi

Více informací k plánovanému využití těchto regionálních programů ENPI jednotlivými státy [zde](#).

Specificky k vybraným oblastem spolupráce pak více informací zde:

- ✓ [Doprava](#)
- ✓ [Energetika](#)
- ✓ [Udržitelné řízení přírodních zdrojů](#)

2.2.2.2 Sektorové programy pro region Jih

V rámci nástroje ENPI jsou financovány mj. následující **oblasti spolupráce**:

- ✓ Mírový proces na Blízkém východě, Spravedlnost, Bezpečnost a migrace, Síť zahraničněpolitických institutů, Civilní ochrana
- ✓ Udržitelný hospodářský rozvoj (hospodářská integrace, podpora investic, průmyslová spolupráce, energetika, doprava, životní prostředí, informační společnost a statistika)
- ✓ Socio-kulturní změny (komunikace, dialog mezi kulturami, rovnost pohlaví, mládež a občanská společnost)

Více informací k plánovanému využití těchto regionálních programů ENPI jednotlivými státy [zde](#).

Specificky k vybraným oblastem spolupráce pak více informací zde:

- ✓ [průmyslová spolupráce](#) (doprava, energetika a životní prostředí)
- ✓ [podpora investic](#)

2.2.2.3 Interregionální programy

ENPI obsahuje obecné inovativní prvky, kterými jsou:

- I. **podpora reforem** prostřednictvím spolupráce mezi veřejnou správou v partnerské zemi a ekvivalentní institucí a/nebo organizací v členské zemi EU
- II. **podpora vzdělávání** prostřednictvím spolupráce mezi univerzitami a vědeckými institucemi včetně mechanismů pro výměnu studentů a vědeckých pracovníků
- III. **podpora místní správy a samosprávy** prostřednictvím posilování prvků demokracie a dobrého vládnutí, a v neposlední míře také
- IV. **podpora investic** prostřednictvím mobilizace finančních prostředků na velké a středně velké infrastrukturní projekty v oblasti dopravy, energetiky, životního prostředí a sociální péče

K podpoře reforem ad I. slouží především

- ✓ [Twinning](#)
- ✓ [TAIEX](#)
- ✓ [SIGMA](#)

K podpoře vzdělávání ad II. slouží především

- ✓ [TEMPUS](#)
- ✓ [ERASMUS MUNDUS](#)

K podpoře místní správy a samosprávy ad III. slouží především

- ✓ [programy na podporu občanské společnosti a lokálních autorit](#)

A k podpoře investic ad IV. pak slouží především

- ✓ [NIF](#)

2.2.2.4 Programy přeshraniční spolupráce (CBC)

Programy přeshraniční spolupráce patří v politice sousedství ke klíčovým a zejména při podpoře udržitelného hospodářského vývoje sehrávají velmi významnou roli pro finanční řízení jednotlivých návazných programů, založených i v těchto obou regionech na koncepci strukturální politiky EU. CBC programy přitom vychází z následujících iniciativ:

- ✓ [Východní partnerství](#)
- ✓ [Unie pro Středomoří](#)
- ✓ [Synergie Černého moře](#)

Více informací k jednotlivým CBC programům [zde](#).

Více informací k technické spolupráci [zde](#).

2.2.3 Právní základ ENPI

Právním základem finančního instrumentu ENPI je Nařízení EP a Rady č. 1638/2006 ze dne 24. 10. 2006 a Nařízení Komise č. 951/2007 ze dne 9. 8. 2007, kterým se provádí programy přeshraniční spolupráce financované z Nařízení EP a Rady č. 1638/2006 ze dne 24. 10. 2006.

Více informací [zde](#).

2.2.4 Programy ENPI nahradily

ENPI nahradilo: TACIS, MEDA a programy spolupráce s okupovanými palestinskými územími (od 1. 1. 2007)

2.2.5 Kontaktní údaje pro programy ENPI

Politice sousedství EU se primárně věnuje **GŘ pro vnější vztahy**, na jehož webových stránkách jsou k dispozici také veškeré [informace](#).

Vzhledem k tomu však, že i v případě sousedních zemí dochází stále ve větší míře k decentralizaci pomoci EU, je rovněž účelné aktuality sledovat i na webových stránkách jednotlivých **Zastoupení Evropské** [zde](#) anebo [zde](#).

Kontakty na osoby **v sousedních zemích** odpovědné za technickou pomoc [zde](#).

Kontakty na osoby **v členských zemích EU** odpovědné za technickou pomoc [zde](#).

Přenos know-how a investice v zemích jihovýchodní Evropy podporuje EU také prostřednictvím sítí:

- ✓ [TAJEX](#)
- ✓ [SIGMA](#)

a národních kontaktních míst na podporu vzdělávacích programů **GŘ pro vzdělávání a kulturu** (více informací [zde](#)).

2.2.6 Praktické informace k programům ENPI

Aktuální výzvy a výběrová řízení [zde](#).

Praktický průvodce [zde](#).

a dále [zde](#).

V případě zájmu o některý z těchto programů IPA doporučujeme rovněž vedle výše uvedených institucí a osob kontaktovat náš místně příslušný Zastupitelský úřad ČR v dané zemi anebo Ministerstvo zahraničních věcí ČR: www.mzv.cz.
Praktické informace Vám může podat agentura na podporu exportu CzechTrade: <http://www.czechtrade.cz/sluzby/exportni-prilezitosti/>.

2.3 Země Asie, Střední Asie, Latinské Ameriky a Středního východu

V rámci cíle omezení chudoby, udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje, společně s postupnou integrací rozvojových zemí do světového hospodářství a za účelem naplnění rozvojových cílů tisíciletí zaměřuje EU svoji rozvojovou spolupráci na 48 zemí Asie, Střední Asie, Latinské Ameriky, Blízkého východu a Jižní Afriky, jejíž účelovost zvyšuje prostřednictvím finančního nástroje **DCI - Nástroj pro rozvojovou spolupráci**. Tento nástroj vedle realizace vlastní rozvojové politiky EU dále podporuje i doprovodná opatření a pět tematických programů, které jsou vedle programů bilaterální spolupráce přístupné i státům ACP a ENPI. Zvláštní pomoc je přitom věnována 18 zemím ACP, které provedly v souladu se stanovenými požadavky reformy v sektoru cukru.

Finanční prostředky na ENPI v tomto teritoriu pro současný finanční rámec 2007 - 2013 přitom činí **16,9 mld. EUR**.

2.3.1 Abecední přehled zemí DCI

2.3.1.1 Země v Asii

✓ Afghánistán	✓ Laos
✓ Bangladéš	✓ Malajsie
✓ Barma	✓ Maledivy
✓ Bhútán	✓ Mongolsko
✓ Čína	✓ Nepál
✓ Filipíny	✓ Pákistán
✓ Indie	✓ Srí Lanka
✓ Indonésie	✓ Thajsko
✓ Kambodža	✓ Vietnam
✓ KLDK	

2.3.1.2 Země ve Střední Asii

- ✓ [Kazachstán](#)
- ✓ [Kyrgyzstán](#)
- ✓ [Tádžikistán](#)
- ✓ [Turkmenistán](#)
- ✓ [Uzbekistán](#)

2.3.1.3 Země v Latinské Americe

✓ Argentina	✓ Mexiko
✓ Bolívie	✓ Nikaragua
✓ Brazílie	✓ Panama
✓ Guatemala	✓ Paraguay
✓ Honduras	✓ Peru
✓ Chile	✓ Salvador
✓ Ekvádor	✓ Uruguay
✓ Kolumbie	✓ Thajsko
✓ Kostarika	✓ Venezuela
✓ Kuba	

2.3.1.4 Země na Středním východě

- ✓ [Írán](#)
- ✓ [Irák](#)
- ✓ [Jemen](#)
- ✓ [Omán](#)
- ✓ [Saudská Arábie](#)

2.3.1.5 Země v Jižní Africe

- ✓ [JAR](#)

2.3.2 Regionální programy DCI

2.3.2.1 Sektorové programy pro region Asie

Region Asie představuje pro EU významného partnera z hlediska ekonomického, politického i kulturního. V této oblasti žije více než polovina světové populace a nachází se zde čtvrtina hospodářského světového bohatství a klíčových energetických zdrojů. Zároveň ale v tomto regionu žije více než 2/3 nejchudších lidí světa. Mezi další problematické oblasti, se kterými se region potýká, patří klimatické změny a s nimi spojená zhoršená kvalita životního prostředí, vnitřní konflikty a ilegální obchod.

Pomoc poskytovaná ze strany EU prostřednictvím DCI se přitom zaměřuje na následující **oblasti spolupráce**:

- ✓ Regionální integrace
- ✓ Vysokoškolské vzdělávání
- ✓ Ochrana životního prostředí
- ✓ Ochrana života a zdraví lidí a zvířat
- ✓ Obchod a podnikání
- ✓ Uprchlíci a vykořenění lidé

Více informací o DCI programech v tomto regionu [zde](#).

2.3.2.2 Sektorové programy pro region Střední Asie

Region Střední Asie zaujímá pro EU zvláštní postavení, a to jak z pohledu naplnění rozvojových cílů tisíciletí, tak i otázek vlastní bezpečnosti a diverzifikace zdrojů nerostných surovin. Země regionu se potýkají s nedostatečně vyvinutou občanskou společností, procesem demokratizace, poddimenzovaným vzděláváním a vedle negativních vlivů na životní prostředí pak i zastaralou infrastrukturou a vnitřními konflikty.

Pomoc poskytovaná ze strany EU prostřednictvím DCI se přitom zaměřuje na následující **oblasti spolupráce**:

- ✓ [Doprava](#)
- ✓ [Rozvoj malých a středních podniků](#)
- ✓ [Ochrana životního prostředí](#)
- ✓ [Kontrola hranic a boj proti drogám](#)
- ✓ [Vzdělávání a věda](#)

Více informací o DCI programech v tomto regionu [zde](#).

2.3.2.3 Sektorové programy pro region Latinské Ameriky

Hlavním cílem evropských programů podpory Latinské Ameriky je udržování sociální koheze a posílení regionální integrace tak, aby v tomto regionu došlo ke konsolidaci občanské společnosti, podpoře mírového jednání, ke zvýšení hospodářské výkonnosti jednotlivých zemí regionu a rozvoji vzájemné obchodní výměny.

Pomoc poskytovaná ze strany EU prostřednictvím DCI se přitom zaměřuje na následující **oblasti spolupráce**:

- ✓ Podpora regionální spolupráce
- ✓ Podpora rozpočtů jednotlivých zemí

Více informací o DCI programech v tomto regionu [zde](#).

2.3.2.4 Sektorové programy pro region Blízkého východu

Programy podpory EU zemím Blízkého východu jsou upraveny tak, aby zohledňovaly ekonomické, politické a sociální aspekty každé země. Tato podpora pak zohledňuje stav vzájemných vztahů jednotlivých zemí s EU a jejím hlavním cílem je udržet co nejširší okruh aktivních otázek zahrnující problematiku lidských práv, občanské společnosti, posilování kapacit a hospodářského rozvoje.

Pomoc poskytovaná ze strany EU prostřednictvím DCI se přitom zaměřuje na následující oblasti spolupráce:

- ✓ Dlouhodobá podpora
- ✓ Náprava obtížných vztahů

Více informací o DCI programech v tomto regionu [zde](#).

2.3.2.5 Sektorové programy pro region Jižní Afriky a země ACP

Programy podpory EU zemím ACP zahrnují vždy celou řadu zemí najednou, což díky centralizovanému systému této podpory u sdílených potřeb a problémů umožňuje navrhnout rychlá a flexibilní řešení.

Pomoc poskytovaná ze strany EU prostřednictvím DCI se přitom zaměřuje na následující **oblasti spolupráce**:

- ✓ [Rozvoj soukromého sektoru](#)
- ✓ [Podpora obchodu](#)

Více informací o DCI programech v tomto regionu [zde](#).

2.3.3 Právní základ DCI

Právním základem finančního instrumentu DCI je Nařízení EP a Rady č. 1905/2006 ze dne 18. 12. 2006, kterým se zřizuje finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci.

Více informací [zde](#).

2.3.4 Programy DCI nahradily

DCI nahradilo programy spolupráce EU v následujících oblastech: přístup k vnější pomoci, rovnost mužů a žen, migrace a azyl, boj proti nemocem vyplývajícím z chudoby, reprodukční zdraví, podpora lidem, zachování a udržitelné řízení zdrojů tropických lesů, plné začlenění ochrany životního prostředí do rozvojové spolupráce, spolupráci s JAR, decentralizaci pomoci, spolufinancování nevládních organizací, zvláštní opatření ve vztahu k potravinové bezpečnosti a ALA (od 1. 1. 2007)

2.3.5 Kontaktní údaje pro programy DCI

Rozvojové politice EU se primárně věnuje **GŘ pro rozšíření**, na jehož webových stránkách jsou k dispozici také veškeré [informace](#).

I přesto však, že je vůči rozvojovým zemím zachován centralizovaný systém pomoci EU, je v případě konkrétních zemí rovněž účelné aktuality sledovat i na webových stránkách **GŘ pro vnější vztahy** a jednotlivých **EC Delegations** [zde](#) a [zde](#).

V daném ohledu pak proto užitečné informace lze nalézt i na webových stránkách

- ✓ [GŘ pro obchod](#) na straně jedné a
- ✓ [GŘ pro humanitární pomoc](#) na straně druhé.

I zde pak působí národní kontaktní místa na podporu vzdělávacích programů **GŘ pro vzdělávání a kulturu** (více informací [zde](#))

V případě zájmu o některý z těchto programů IPA doporučujeme rovněž vedle výše uvedených institucí a osob kontaktovat náš místně příslušný Zastupitelský úřad ČR v dané zemi anebo Ministerstvo zahraničních věcí ČR: www.mzv.cz.
Praktické informace Vám může podat agentura na podporu exportu CzechTrade: <http://www.czechtrade.cz/sluzby/exportni-prilezitosti/>.

2.3.6 Praktické informace k programům DCI

Aktuální výzvy a výběrová řízení [zde](#).

Praktický průvodce [zde](#).

Bližší informace je možné přímo získat i **na EuropeAid** [zde](#).

2.4 Země ACP (Afrika, Karibik a Tichomoří)

Hlavním nástrojem rozvojové spolupráce EU pro země Afriky, Karibiku a Tichomoří (ACP) a pro zámořská území EU (OCT) je **EDF - Evropský rozvojový fond** ([zde](#)). Tento fond není součástí společného rozpočtu EU, ale je tvořen zvláštními příspěvky členských států EU. Evropská komise jeho prostřednictvím poskytuje pomoc různým sektorům, které ovlivňují ekonomiku a sociální soudržnost v rozvojových zemích, a cílem programů EDF je podpora hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje zemí a posílení míru a politické stability v regionu. V centru pozornosti pak přitom vždy stojí zejména potírání chudoby v jednotlivých zemích.

3 ZAPOJENÍ DO PROGRAMŮ ZAHRANIČNÍ POMOCI EU

Důležité je na samém začátku zdůraznit, že tendrová řízení i většina výzev v rámci programů zahraniční pomoci EU jsou spravovány jednotlivými Delegacemi Evropské komise ve třetích zemích, popřípadě přímo Evropskou komisí z Bruselu či speciálně vytvořeným sekretariátem daného programu, a nikoli státními úřady v ČR. Subjekty, které se o tyto programy uchází, musí nejen prostředím v těchto třetích zemích znát, ale mít také dostatečnou kapacitu pro přípravu a vlastní realizaci této účasti za hranicemi ČR.

3.1 Co je k účasti potřeba znát ?

Programy zahraniční pomoci EU podléhají systému víceletého programování, který je založen na několika fázích. V současné době se plánování a veškerá implementace týká sedmiletého finančního rámce 2007-2013.

Právním základem každého programu zahraniční pomoci EU je zvláštní **Nařízení**, které stanovuje cíle, priority, příjemce finanční podpory, prostředky i způsob implementace programu. Podrobnější prováděcí pravidla pak jsou v závislosti na konkrétním regionu světa stanovována v Nařízeních přijímaných ze strany Evropské komise.

Strategické dokumenty definují priority každého programu na úrovni státu – **CSPs** (Country Strategy Papers) nebo regionu – **RSPs** (Regional Strategy Papers) a tyto dokumenty tvoří základní rámec vzájemné kooperace mezi EU a danou zemí (regionem), analyzují výchozí stav, definují cíle a uvádějí prioritní sektory spolupráce. České subjekty, které v daném ohledu zamýšlejí podnikat rozvojové aktivity v příslušné zemi, by měly velmi dobře znát dané teritoriální programy EU nejen pro danou zemi, ale i pro celý region.

Víceleté indikativní finanční rámce – MIFFs (Multi-annual Indicative Financial Frameworks) představují důležitý mezičlánek mezi strategickými dokumenty a operačními akčními plány. Vedle zaměření a určení možných forem programů, tyto dokumenty a víceleté plánovací dokumenty **NIPs/ MIPDs** (National Indicative Plans/ Multi-annual Indicative Planning Documents) stanovují podrobnosti ohledně finančních alokací na období cca 3 let, způsoby řízení projektů, indikativní termíny a u každého z programů rovněž i daný okruh „příjemců“.

Na základě priorit stanovených ve strategických dokumentech a rozpočtu vyplývajícího z aktualizace víceletých indikativních rámců se pak následně sestavují **roční akční plány – AAPs/ NPs** (Annual Action Programmes/ National Programmes), které pro následující kalendářní rok a stát či region stanovují již konkrétní cíle a zvolená opatření pro spolufinancování EU. Opatření jsou doplněna konkrétními **Action Fiches/ Project Fiches**, které obsahují detailní informace o takto vybraných opatřeních, o jejich přesném zaměření, o účinku, zodpovědných osobách apod. Pro realizaci každého ročního akčního plánu je přitom z celkového rozpočtu vyčleněn příslušný finanční limit, který se následně sleduje a na jehož základě a ve spolupráci s institucemi přijímajícího státu jsou připravovány již konkrétní projekty a grantová schémata. Jejich realizace má k naplnění cílů vždy daného akčního plánu přispět.

Za stanovení priorit, přípravu programů a strategických dokumentů odpovídají Generální ředitelství Evropské komise, která patří do rodiny „RELEX“, tzn. do skupiny GŘ pro vnější vztahy:

- ✓ IPA: **GŘ pro rozšíření** + GŘ pro regionální rozvoj, GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti a GŘ pro zemědělství a rozvoj venkova
- ✓ ENPI: **GŘ pro vnější vztahy** + GŘ pro regionální rozvoj
- ✓ DCI: **GŘ pro vnější vztahy** + GŘ pro rozvoj, GŘ pro obchod a GŘ pro humanitární pomoc

- ✓ EDF: **GŘ pro rozvoj** + GŘ pro vnější vztahy

Implementaci zahraniční pomoci EU zajišťuje Úřad pro rozvojovou spolupráci **EuropeAid**. Úřad je útvarem Evropské komise a odpovídá za řízení zahraniční pomoci EU financované ze všeobecného rozpočtu EU i z Evropského rozvojového fondu s výjimkou předvstupní pomoci, makroekonomické finanční pomoci, humanitární pomoci a prostředků vynaložených v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

V odpovědnosti Úřadu EuropeAid je i příprava ročních akčních plánů, jejich realizace a evaluace, přičemž realizace výběrových řízení a uzavírání smluv mohou být delegovány i na **instituce států přijímajících pomoc** a tzv. zadavatele. Mezi nimi vždy velkou roli hrají místní Delegace Evropské komise, které se právě společně s institucemi přijímající země podílí především na přípravě a kontrole nejen u malých lokálních projektů, ale i u jednotlivých výběrových řízení na tzv. dodavatele. Stejně tak, jako při uzavírání a při kontrole smluv, na jejichž základě je daná pomoc EU třetím zemím poskytována.

V chudších zemích se Delegace Evropské komise (**EC Delegations**) blíží svým charakterem decentralizovaným misím bilaterálních rozvojových agentur, zatímco v bohatších zemích světa se blíží naopak spíše běžným velvyslanectvím tak, jak je známe u jednotlivých členských zemí EU.

Cílem programů zahraniční pomoci EU je dosažení rozvoje vybraného regionu nebo státu. Programy neslouží k prosazení evropských firem na trzích třetích zemí. **Firmy se nicméně mohou uplatnit při realizaci konkrétních projektů**, které se v rámci zahraniční pomoci připravují a které k plnění cílů této pomoci přispívají.

Klíčovou informací pro českou podnikatelskou sféru je skutečnost, že tyto programy jsou ve většině případů také dostupné pro české subjekty, tzn., že česká firma či profesní asociace se může v rámci tendrového řízení či grantového schématu ucházet se svým projektem o získání tendru či grantu. Velmi často se o zveřejněná výběrová řízení či vyhlášené výzvy k podávání projektů zajímají a ucházejí také poradenské společnosti a konzultanti. Dodavatelé konkrétního zboží či služby však nepřicházejí v těchto programech zkrátka. Většina projektů realizovaných konzultantskými společnostmi se neobejde bez subdodavatelů, resp. povaha řady tendrů nabízí možnost přímé účasti konkrétního dodavatele.

Projekty zahraniční pomoci EU jsou implementovány především

- ✓ **v rámci tendrů prostřednictvím výběrových řízení**
- ✓ **anebo v rámci grantů prostřednictvím výzev k předkládání projektů,**

kteří je možné nalézt na následující webové adrese anebo na adresách jednotlivých Delegací Komise [zde](#) a [zde](#) a to na základě volné a rovné soutěže mezi oprávněnými subjekty. Výběrová řízení jsou vypisována formou veřejných zakázek, které lze dle předmětu této zakázky dělit na zakázky na:

- ✓ **Dodávky:** dodávky materiálu a zboží; umístění, instalace a údržba; (např. vybavení pro policii v Albánii)
- ✓ **Služby:** zpracování studií nebo poskytnutí odborné pomoci, poradenské služby (např. poradenství v oblasti reformy systému sociálního zabezpečení na Ukrajině nebo poradenství v oblasti daňové reformy v Rusku),
- ✓ **Práce:** stavební či inženýrská činnost (např. stavba hraničního přechodu v Rusku nebo rekonstrukce dálnice v Ázerbájdžánu)

Prostřednictvím výběrových řízení jsou pak poptávány přesně definované služby, dodávky a práce, které jsou potřebné k realizaci konkrétního projektu. Firmy, které ve výběrových řízeních uspějí, získají smlouvu na realizaci služeb, dodávek či prací.

V případě výzev k předkládání projektů poskytovatel (např. Evropská komise) stanoví rámcové cíle a podmínky a formou grantů², podporuje projekty, které těmto podmínkám a cílům vyhovují nejlépe.

3.2 Jak se mohou do programů zahraniční pomoci EU zapojit české firmy?

V případě, že má firma zájem účastnit se programů zahraniční pomoci EU, základní krok představuje seznámení s příslušným národním strategickým dokumentem. Strategické dokumenty lze nalézt na internetových stránkách Evropské komise:

- ✓ v případě rozšíření u **GŘ pro rozšíření** (zde)
- ✓ a v případě vnější pomoci u **EuropeAid** (zde)

Důležité je nicméně přesně znát pravidla implementace a podmínky účasti, které jsou v obecné rovině identické pro všechny programy. Je nutné sledovat aktuální příležitosti v podobě připravovaných a vypsaných výběrových řízení a výzev k předkládání projektů. Tyto informace jsou velmi jednoduše a přehledně dostupné na internetových stránkách provozovaných opět Úřadem pro spolupráci EuropeAid, a to ve zvláštní sekci s názvem [Funding](#), kde jsou k dispozici i příslušné roční akční plány na jednotlivá léta a další důležité informace:

- ✓ Latest Publications (Naposledy zveřejněné výzvy/ výběrová řízení) – zobrazí soubor výzev/ výběrových řízení, která byla publikována v posledních deseti kalendářních dnech.
- ✓ Search by reference (Vyhledávání dle referenčního čísla) – pokud známe referenční číslo, je možné podle něj vyhledat konkrétní výzvu/ výběrové řízení (v tomto případě se zobrazí pouze požadovaný záznam).
- ✓ Advanced Search (Pokročilé vyhledávání) – umožní prostřednictvím zadaných kritérií vymezit výzvy/ výběrová řízení, která nás zajímají. Takovými kritérii jsou:
 - typy programů - regionální, tématické, další;
 - typy projektů - vyhledávají se výběrová řízení podle typu smlouvy, tzn. Granty (GRANTS), služby (SERVICES), dodávky (SUPPLIES) a práce (WORKS)
 - podle statutu - je možné vyhledávat připravovaná řízení (FORECAST), vypsaná řízení (OPEN) anebo již uzavřená řízení (CLOSED)

² Veškeré potenciální žadatele o granty od Evropské komise, které se týkají programů zahraniční pomoci EU, soustřeďuje databáze [PADOR](#)

- podle geografického hlediska – vyhledávají se regionální programy (např. pro region ACP) a programy pro jednotlivé země (např. pro Moldavsko);
- podle data uveřejnění - před/ po konkrétním datu v kalendáři

Po odeslání dat se zobrazí seznam výběrových řízení, který odpovídá zadané kombinaci. Každý odkaz na určité výběrové řízení je průběžně aktualizován a jsou přidávány jednotlivé dokumenty platné pro různé fáze výběrového řízení včetně tzv. shortlistů (užší seznam uchazečů) a oznámení o úspěšném uchazeči u již uzavřených řízení.

Prostřednictvím vyhledavače výběrových řízení je tak možné se přímo seznámit s příklady konkrétních výběrových řízení, s jejich tématickým zaměřením pro jednotlivé státy nebo regiony a také prostudovat skutečné příklady zadávací dokumentace vztahující se ke skutečným projektům!

U otevřených a zejména připravovaných řízení je pak potřeba postupovat podle postupů vztahujících se na daná výběrová řízení podle zdroje financování projektu (všeobecný rozpočet EU a EDF), které jsou pro uzavření smlouvy předepsány u každého druhu zakázky (služby, dodávky a práce) zvlášť, a které lze nalézt v Praktickém průvodci smluvních procedur pro vnější akce Evropské komise, jehož aktuální znění Evropská komise uveřejňuje na adrese [zde](#).

Tento praktický manuál je samostatným pracovním nástrojem, který zahrnuje veškeré programy zahraniční pomoci EU a uvádí:

- ✓ jak **obecné podmínky** pro účast v programech zahraniční pomoci EU (např. kdo je oprávněn předkládat nabídky, výši kontraktů, technický popis nabídek, složení hodnotící komise, způsob hodnocení projektů atd.)
- ✓ detailní **postupy výběrových řízení** platné pro dané typy smluv ve stanovených finančních limitech
- ✓ a **standardní formáty a formuláře dokumentů**, které musí ve výběrových řízeních a výzvách uchazeči k předkládání svých projektů použít

V případě českých firem, které uvažují o účasti ve výběrových řízeních poprvé, bude nicméně nejdůležitější postupně získat praktické zkušenosti. Příprava konkurenceschopné nabídky podle těchto stanovených postupů je časově, administrativně a v některých případech i finančně náročný proces. Je nutné zpracovat veškerou dokumentaci dle předepsaných požadavků, vyvarovat se administrativních chyb a seznámit se s problematikou v přijímajícím státě. Často je potřeba zemi navštívit ještě před podáním nabídky. Nabídky a veškerá související dokumentace musí být většinou zpracovány v angličtině.

Evropská komise klade na účastníky výběrových řízení velké nároky, které představují záruku, že vybraná firma bude schopna zakázku realizovat. Jedná se o nároky na prokázání finanční, technické nebo odborné kapacity a relevantních zkušeností. Velký důraz je kladen na předchozí úspěšnou účast na projektech EU anebo jiných mezinárodních projektech.

Malá zkušenost firem s účastí v takovýchto projektech, nemusí znamenat překážku pro úspěch ve výběrovém řízení EU. Je běžné, že firmy vstupují do výběrových řízení v konsorciích několika subjektů, a i zde se může tedy jednat o prospěšné spojení zkušených a méně zkušených uchazečů.

Kromě programů zahraniční pomoci EU existují proto i **bilaterální programy ČR** se třetími státy. Základní informace o těchto programech ČR pro zahraniční pomoc najdete na stránkách **Ministerstva zahraničních věcí** ([zde](#)) nebo na stránkách **České rozvojové agentury** ([zde](#)) a aktuálních stránkách **BusinessInfo.cz**. V sekci technické spolupráce internetové stránky České rozvojové agentury zároveň informují o **programech mezinárodních organizací** (např. OSN a Světová banka), do kterých mají rovněž české subjekty možnost vstoupit. Dále mají české subjekty také možnost účastnit se **bilaterálních programů ostatních členských států EU**.

3.3 Co jsou to sektorové semináře a kde je možné získat více informací o zahraniční pomoci EU ?

Sektorové semináře k programům zahraniční pomoci EU mají svoji tradici již od roku 1998. Jejich prostřednictvím získávají firmy potřebné informace o tom, jaké programy zahraniční pomoci EU jsou v konkrétním sektoru (např. doprava, vodní hospodářství, energetika, vzdělávání) k dispozici a kde bude (v následujícím období) probíhat jejich aktuální implementace.

Těchto seminářů, které společně s národními organizacemi na podporu obchodu a vybranými partnery organizují Stálá zastoupení (SZ) členských zemí EU - více informací [zde](#) - se přitom díky

- ✓ [Stálému zastoupení České republiky při Evropské unii](#)
- ✓ [České podnikatelské reprezentaci při EU CEBRE](#)
- ✓ a [CzechTrade](#)

mohou účastnit i české firmy. Semináře se konají dvakrát ročně v Bruselu a mají podobu celodenních setkání. Firmy zde získají informace od zástupců Evropské komise o aktuálním stavu programů a o nových iniciativách. Seminář také poskytuje **prostřednictvím networkingu** příležitost podělit se o zkušenosti s podnikateli z ostatních členských zemí EU, kteří se programů zahraniční pomoci již účastní, a zejména i navázat kontakty se zkušenějšími a potenciálními partnery.

Zájem o rozvojovou spolupráci ze strany českých firem narůstá. V roce 2008 se počet úspěšných uchazečů z ČR zvýšil meziročně z 3 na 9, a celkový příjem z těchto programů přesáhl v meziročním srovnání částku 334 milionů korun.

V ČR pak více informací k programům zahraniční pomoci EU možno získat i zde:

- ✓ [Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci](#)
- ✓ [Enterprise Europe Network ČR](#)